

Steek van een bij blijft risico

Rob Molenaar

In 1997 werden in de categorie 'Beet of steek door insect' 2900 mannen en 3100 vrouwen op spoedeisende hulpafdelingen van ziekenhuizen behandeld (bron: CBS 1997). Vooralsnog ben ik geneigd de wespen als grootste boosdoeners aan te merken, omdat het 'alles-eters' zijn, vaak met een agressieve toonzetting. Maar ook bijen zullen hun aandeel hebben gehad.

Waarom optekenen?

Ik teken dit op omdat ik twee jaar geleden, door een onhandige manipulatie mijnerzijds 24 uur in het ziekenhuis opgenomen ben geweest met een dertigtal bijensteken. Ik denk dus te weten waar ik over praat, en het leek mij dan ook goed om een aantal aspecten van de bijen- en wespensteek voor u op een rijtje te zetten. Ik doe dit aan de hand van een artikel dat dr. Van der Zwan, samen met collega's Mochy en de Vries in 1980 in het Nederlands Tijdschrift voor Geneeskunde publiceerden (1).

Het klinische beeld

We herkennen lokale en algemene reacties. De imker is vooral bekend met de lokale reactie: een kort durende scherpe pijn gevolgd door een rode, jeukende zwelling. De zwelling is meestal binnen enkele uren weer verdwenen. Is men reeds eerder gestoken dan komt de zwelling na 4 à 6 uur op gang. Na 24 uur neemt de zwelling af en na 2 à 3 dagen is deze verdwenen. Imkers die geregeld gestoken worden, reageren in de loop van de jaren aanzienlijk minder op steken, maar in het voorjaar kan de reactie heviger zijn. In de loop van het seizoen neemt de intensiteit van de reactie af.

De algemene reactie

De algemene reacties beginnen meestal binnen een kwartier na de steek. De symptomen verschillen sterk van patient tot patient. Maar het rood worden van de huid is een algemeen verschijnsel en gaat vaak gepaard aan een heftige jeuk en ophoping van vocht (oedeem vorming). Een verlaagde bloeddruk, hartkloppingen en buikkrampen en diarree kunnen ook het gevolg zijn van een steek. Soms zijn de reacties zo heftig dat de dood er op volgt.

Behandeling

De bovengenoemde reacties kunnen soms zeer ernstige vormen aannemen en het is dan ook raadzaam om zo snel mogelijk een arts raad te plegen als er twijfel is over de ernst van de reactie na een steek. Ook bij ervaren imkers kan er plotseling een allergische reactie optreden.

Tegenwoordig kan een arts met behulp van verschillende laboratoriumtests aantonen of er in het lichaam specifieke antistoffen uit IgE klasse aanwezig zijn. De algemene of anafylactische reactie op insectenbeten kan namelijk het gevolg zijn van de aanwezigheid van de antistoffen.

Een algemene reactie kan door de arts goed behandeld worden, bijvoorbeeld door een injectie met adrenaline en of antihistamine. De arts moet dan wel snel gewaarschuwd worden, immers de algemene reactie begint al na 15 minuten, 60 procent van de patiënten die overleed na een steek overkomt dat binnen het uur na de steek.

Voor personen die allergisch zijn voor een bijen- of wespensteek bestaat de mogelijkheid om zich te laten desensibiliseren.

Nuttige tips

Imkers bij wie zich een allergie ontwikkelt, doen er goed aan bij zich zelf en de arts te rade gaan. Vaak is opgeven van de hobby de enige mogelijkheid om een ernstige reactie met fatale afloop te voorkomen. Verder wordt door Dr. Van der Zwan en collega's aangeraden om parfum, haarspray en andere cosmetica maar in de kast te laten. Het blijkt raadzaam om in het gevaarlijke seizoen gesloten schoenen en een lange broek te dragen. Eten en drinken in de buitenlucht trekt wespen aan en kan dus onverstandig zijn.

Literatuur

Zwan van der, J.C., Monchy, de J.G.R. en de Vries K. (1980). Overgevoelighedsreacties door steken van angeldragende insecten. Ned. Tijdschrift voor Geneeskunde 124: 833-837
Kampelmacher, M.J. en Zwan van der, J.C. (1986). Allergische reacties op bije- en wespegif: epidemiologische en klinischer verschijnselen. Ned. Tijdschrift voor Geneeskunde 130:1104-1107.